

Revisionsrapport

Intern kontroll avseende hantering av leverantörsregistret och leverantörs- utbetalningar

*Fredrik Birkeland
Jessica Nordahl*

September 2017

Håbo kommun

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund	4
1.2. Syfte och revisionsfråga.....	4
1.3. Revisionskriterier	4
1.4. Kontrollmål	4
1.5. Metod och avgränsning	5
2. Leverantörsregister	6
2.1. Håbo kommuns leverantörsregister.....	6
2.2. Seriositetskontroll av nya leverantörer	6
2.3. Förändring av leverantörsregistret	9
2.4. Dubletter i leverantörsregistret.....	9
2.5. Analys av felaktiga organisationsnummer i leverantörsregistret	10
2.6. Bedömning	10
2.7. Rekommendationer.....	11
3. Leverantörsutbetalningar	12
3.1. Validering av data.....	12
3.2. Processen för leverantörsutbetalningar	12
3.3. Dubbla utbetalningar	13
3.4. Utbetalningar till eventuella bluffföretag	13
3.5. Utbetalningar till företag utan F-skatt	14
3.6. Utbetalningar till utlandet.....	14
3.7. Utbetalningar till bankkonton.....	15
3.8. Attest av fakturor.....	15
3.9. Betalningsmoral	16
3.10. Bedömning	18
3.11. Rekommendationer.....	19
Bilaga 1: Granskad dokumentation	21
Bilaga 2: Indikationer i Inyett	22

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Håbo kommun genomfört en granskning av intern kontroll avseende hantering av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar. Revisionsfrågan lyder:

- *Har kommunstyrelsen och nämnderna en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar?*

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och nämnderna i huvudsak har en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar. Den sammanfattande bedömningen grundar sig på avstämningen mot kontrollmålen för respektive del i granskningen (*hantering av leverantörsregister respektive leverantörsutbetalningar*). Avstämningen mot kontrollmålen framgår nedan med efterföljande rekommendationer för respektive del.

Leverantörsregistret

Utifrån genomförd granskning av leverantörsregistret gör vi bedömningen att den interna kontrollen avseende hanteringen av leverantörerna i huvudsak är tillräcklig. Inom vissa områden bör den interna kontrollen stärkas. Vår bedömning grundar sig på följande iakttagelser:

- Det finns upprättade rutiner för uppläggning av nya leverantörer, däribland rutin för seriositetskontroll. Seriositetskontroll genomförs efter att inköp har gjorts.
- Förändringar av leverantörsregistret registreras i en förändringslogg, men ingen regelbunden analys av leverantörsregistrets förändringslogg görs i syfte att upptäcka felaktiga förändringar.
- Det krävs att organisationsnumret samt bank-/plusgirot kan matchas mellan leverantörsregistret och fakturan för att utbetalning ska kunna ske. Vid upplägg av nya leverantörer, oavsett om leverantören skickar e-faktura eller om deras fakturor skannas, måste man matcha fakturan i Proceedo med den nyupplagda leverantören. Vid detta moment kan man i teorin matcha fakturan mot fel leverantör. Det är dock inte möjligt att ändra någon information, till exempel bankgiro/plusgiro/kontonummer. Efter detta moment går fakturan vidare i fakturaflödet och godkänns av granskare och beslutsattestant.
- Det finns ingen rutin för regelbunden städning eller genomgång av leverantörsregistret. Vid genomgång av leverantörsregistret noteras till exempel att det finns upplagda leverantörer (aktiebolag) utan angivna, eller felaktigt angivna, organisationsnummer. Flertalet leverantörer saknar även angiven postadress.

Utifrån genomförd granskning och gjorda bedömningar lämnar vi följande rekommendationer i syfte att stärka den interna kontrollen avseende hanteringen av leverantörer:

- Inför rutin för regelbunden genomgång av leverantörsregistret i syfte att säkerställa att leverantörsregistret är fullständigt och innehåller korrekt angivna organisationsnummer.
- Undersök möjligheten att genomföra seriositetskontroller innan inköp över ett visst belopp görs från icke-ramavtalsupphandlade leverantörer, istället för att seriositetskontrollerna genomförs först när faktura ankommer. Genom Inyett finns möjlighet till en seriositetskontroll som kan genomföras både på dator och i mobilen på ett snabbt och effektivt sätt.

Leverantörsutbetalningar

Utifrån genomförd granskning av leverantörsutbetalningarna gör vi bedömningen att den interna kontrollen avseende leverantörsutbetalningar är tillräcklig. Vi bedömer att leverantörsutbetalningar sker till seriösa leverantörer, att leverantörsutbetalningar sker på ett korrekt sätt samt att kommunen har en hög grad av betalningsmoral.

Utifrån genomförd granskning och gjorda bedömningar lämnar vi följande rekommendationer i syfte att stärka den interna kontrollen avseende leverantörsutbetalningar ytterligare:

- Inför certifierade beställare i syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen vid inköp.
- Eftersom kommunen inte kan kontrollera vem som är innehavare av ett bankkonto, till exempel vid betalning till fel bankkontonummer, rekommenderar vi kommunen att upprätta riktlinjer för utbetalning till bankkonto i syfte att minska antalet leverantörer med bankkontonummer. När det gäller utbetalning till privatpersoner behöver bankkontobetaling naturligtvis användas.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Inköpskostnader utgör en stor del av Håbo kommuns externa kostnader. Rutiner och system avseende hantering och utbetalning av leverantörsfakturor utgör ett väsentligt riskområde. Detta eftersom rutiner och system kopplade till leverantörsfakturor hanterar många leverantörer, stora transaktionsvolymerna och sammantaget stora belopp, vilket innebär väsentlighet. Det föreligger även risker för såväl oegentligheter som förtroendeskada till följd av brister i hanteringen. Att ha väl fungerande rutiner och system är således viktigt för att upprätthålla en säkerhantering av leverantörsfakturor och utbetalningar relaterade till dessa.

1.2. Syfte och revisionsfråga

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar. För att uppnå syftet med granskningen har följande revisionsfråga formulerats:

Har kommunstyrelsen och nämnderna en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar?

1.3. Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgörs av lokalt styrande dokument och jämförbar praxis för området.

1.4. Kontrollmål

För att kunna besvara revisionsfrågan har följande kontrollmål satts upp för bedömning. Sex av kontrollmålen är hänförliga till hanteringen av leverantörsregistret och tre av kontrollmålen är hänförliga till leverantörsutbetalningar.

Leverantörsregister

- Det finns upprättade rutiner för seriositetskontroll av leverantörer
- Leverantörsregistret består endast av seriösa leverantörer
- Det finns upprättade rutiner för förändring av leverantörsregistret
- Analys genomförs av förändringsloggar kopplat till känsliga leverantörsuppgifter som kontonummer
- Leverantörsregistret innehåller inte några dubletter bland leverantörerna
- Leverantörsregistret innehåller inga ogiltiga organisationsnummer

Leverantörsutbetalningar

- Leverantörsutbetalningar sker till seriösa leverantörer
 - Verifieras genom analys av utbetalningar till eventuella bluffföretag eller företag som saknar F-skatt
 - Verifieras genom analys av utlandsbetalningar och utbetalningar till bankkonton
- Leverantörsutbetalningar sker på ett korrekt sätt
 - Verifieras genom analys för att identifiera dubbla utbetalningar
 - Verifieras genom analys av att attest skett korrekt på alla fakturor
- Kommunen har en hög grad av betalningsmoral
 - Verifieras genom analys av betalningsdatum vs förfalldatum

1.5. Metod och avgränsning

Revisionsmetoden för granskningen är genomgång av för området relevanta rutiner, riktlinjer och policys, kvantitativ dataanalys av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar samt intervju med redovisningsansvarig och e-handelssamordnare.

Seriositetskontroller och kontroller av förekomsten av bluffföretag i leverantörsregistret har gjorts via jämförelser mellan kommunens leverantörsregister och Svenska Handels varningslista. En stickprovskontroll avseende seriositet av leverantörerna i leverantörsregistret har även gjorts utifrån uppgifter hämtade från InfoTorg.

Granskningen avgränsar sig till aktuellt leverantörsregister vid tidpunkten för granskningen samt leverantörsutbetalningar under perioden 2016-01-01 – 2016-12-31 samt 2017-01-01 – 2017-03-31.

Håbo kommun har sedan år 2014 använt sig av Inyett, ett företag som erbjuder automatiserad leverantörs- och betalkontroll. I granskningen har Inyett använts för olika typer av verifieringar avseende leverantörsutbetalningar, till exempel avseende om utbetalning går till ett registrerat bluffföretag eller om mottagaren saknar F-skattsedel.

Rapporten har varit föremål för faktaavstämning av kommunens redovisningsansvarig och e-handelssamordnare.

2. Leverantörsregister

2.1. Håbo kommuns leverantörsregister

I Håbo kommuns leverantörsregister finns per 2017-04-28 totalt 4 839 leverantörer upplagda¹, varav 9 stycken är spärrade. I leverantörsregister framgår följande information:

- Leverantörstyp (dvs. om utbetalning sker till bankgiro, plusgiro eller bankkonto)
- Leverantörsnummer
- Leverantörsnamn
- Uppgift om bankgiro, plusgiro eller bankkonto
- Postadress
- Organisationsnummer
- Om leverantören är spärrad eller ej
- Vem som senast gjorde en ändring av respektive leverantörsrad samt datum

Vid en analys av leverantörsregistret framkommer att den absoluta majoriteten av leverantörerna har ett bank- eller plusgiro (95 procent).

Tabell 1. Fördelning av leverantörstyp i leverantörsregistret.

	Antal	Andel
Antal leverantörer i leverantörsregister*	4839	-
*mätt som antal leverantörsnummer		
Antal med bankgiro	2927	61 %
Antal med plusgiro	1662	34 %
Antal med bankkonto	250	5 %

2.2. Seriositetskontroll av nya leverantörer

2.2.1. Iakttagelser

Det finns upprättade rutiner för hantering av nya leverantörer. När en faktura inkommer från en leverantör som inte finns med i leverantörsregistret sedan tidigare ska rutinen för

¹ I leverantörsregistret är det egentligen inte bara leverantörer som är upplagda, utan även privatpersoner och stiftelser/föreningar. Istället för att gå via kassan betalas till exempel vårdnadsbidrag och inackorderingsbidrag ut genom Proceedo och därmed måste betalningsmottagaren finnas upplagd i leverantörsregistret. För att särskilja en leverantörer från en icke-leverantör lämnas fältet för organisationsnummer tomt för icke-leverantörer. Av de 4 839 upplagda raderna har cirka 94 procent (4 570 stycken) ett ifyllt organisationsnummer/personnummer.

uppläggning av nya leverantörer tillämpas. Rutinen/processen kan beskrivas i följande fem steg:

1. Seriositetskontroll av leverantören i Inyett
2. Uppläggning av leverantören i leverantörsregistret
3. Skriv "lagt upp lev" på fakturan i Proceedo
4. En integrationsfil med leverantörsregistret läses in i Proceedo över natten
5. Dagen efter ska fakturan matchas i Proceedo med leverantören som lagts upp.

För punkt 1, 2 och 5 ovan finns rutinbeskrivningar och/eller manualer för hur rutinen ska utföras. Seriositetskontrollen genomförs i Inyett². Den medarbetare som ska lägga upp den nya leverantören i leverantörsregistret börjar med att söka på företagets organisationsnummer i Inyett för att se om företaget är aktivt, innehar F-skattsedel, är momsregistrerat, inte klassificeras som ett bluffföretag eller har några skulder eller betalningsanmärkningar. Enligt rutinbeskrivningen ska dessa kontroller göras på varje leverantör innan de läggs upp i leverantörsregistret. Visar seriousnesskontrollen på några avvikelser genomförs en utredning. Inyett ger till exempel en indikation på om F-skattsedel saknas. I vissa fall behövs dock inte F-skatt, vilket kontrolleras manuellt. Uppläggning av nya leverantörer och utredningar vid avvikelser i seriousnesskontroller görs främst av e-handelssamordnare och personal inom *upphandlingsenheten*. När leverantören är kontrollerad läses en integrationsfil med leverantörsregistret in i Proceedo³ under nästkommande natt.

Även efter att leverantören är upplagd och finns i registret görs seriousnesskontroller vid varje betalning till leverantören. Detta sker i samband med att betalningsfilen skickas iväg till banken. Samtidigt som betalningsfilen skickas iväg till banken skickas den även till Inyett som inom några sekunder analyserar betalningsfilen och via mejl återkopplar till kommunen. Skulle analysen hos Inyett signalera att betalning är på väg att göras till en oseriös leverantör går ett mejl till flertalet personer inom *ekonomi-/upphandlingsenheten* och den gemensamma mejlbrevlådan för åtgärd. Det är inte möjligt att välja bort Inyett-kontrollen vid en utbetalning.

Endast anställda på *ekonomiavdelningen* och *upphandlingsenheten* kan lägga upp nya leverantörer, totalt rör det sig om runt tio personer. I intervju med redovisningsansvarig och e-handelssamordnare framkommer dock att uppläggning av en ny leverantör kan göras enskilt av en person. Dock finns en inbyggd spärr i systemet som stoppar betalningar där organisationsnummer och gironummer i leverantörsregistret inte matchar med fakturan i Proceedo. Detta gäller för alla fakturor (dvs. både e-fakturor och scannade fakturor). Detta innebär att risken för felaktiga utbetalningar på grund av felaktigheter i leverantörsregistret är obefintlig, givet att fakturan är korrekt och riktig.

² Inyett är en automatiserad leverantörs- och betalkontroll. Genom Inyett kan Håbo kommun få indikationer på felaktiga betalningar, kontrollera leverantörer samt ta del av statistik avseende utbetalningar.

³ Proceedo (Visma Proceedo) är ett fakturahanterings- och inköps-/beställningssystem.

Vid upplägg av nya leverantörer, oavsett om leverantören skickar e-faktura eller om deras fakturor skannas, måste man matcha fakturan i Proceedo med den nyupplagda leverantören. Vid detta moment kan man i teorin matcha fakturan mot fel leverantör. Det är inte möjligt att ändra någon information, till exempel bank-giro/plusgiro/kontonummer. Efter detta moment går fakturan vidare i fakturaflödet och godkänns av granskare och beslut-sattestant. Enligt redovisningsansvarig och e-handelssamordnare är detta dock en nödvändig funktion att ha i systemet då till exempel scannade fakturor kan scannas fel, och då måste detta gå att korrigera.

I dagsläget uppges att runt 77 procent av fakturorna är e-fakturor. E-handelssamordnaren beskriver under intervjun att det bedrivs ett arbete för att öka andelen e-fakturor.

Seriositetskontroll görs således först efter att ett inköp gjorts, ej innan inköp görs. Det beskrivs dock vara ogörligt att låta verksamheterna göra seriositetskontroller innan alla inköp. Redovisningsansvarig menar också att det ur ett risk- och väsentlighetsperspektiv inte är motiverat, då antalet förekommande fall med oseriösa leverantörer (t.ex. avsaknad av F-skatt) är litet i förhållande till det totala antalet fakturor. Ett initiativ som tagits är däremot att införa certifierade inköpare, vilket skulle öka kompetensen i inköpsprocessen.

Håbo kommun prenumererar även på Förenade Bolags varningslista.

2.2.2. Verifiering

De leverantörer som finns med i leverantörsregistret har kontrollerats mot Svensk Handels varningslista (aktuell version från 2017-04-24) där 136 företag finns listade. Varningslistan varnar för blufffakturor, företag med oseriösa försäljningsmetoder och för erbjudanden eller utskick som kan uppfattas som vilseledande.

Av vår matchning mellan kommunens leverantörsregister och Svensk Handels varningslista framkom att fem leverantörer på listan återfinns bland kommunens registrerade leverantörer. Fyra av leverantörerna var redan spärrade av kommunen medan en, Par-Vis Consulting AB, låg som aktiv leverantör. Konkurs är inledd 2017-05-11 för den aktuella leverantören. Det bör noteras att dessa leverantörer inte nödvändigtvis fanns med på Svensk Handels varningslista vid inköpstillfället. Att leverantörer som finns med på Svensk Handels varningslista spärras i leverantörsregistret indikerar att kontrollerna fungerar.

Inom ramen för granskningen har även ett stickprov om 15 stycken leverantörer som kommunen köpt varor och tjänster från under granskningsperioden kontrollerats avseende seriositet. Resultatet av stickprovskontrollen redovisas i nedanstående tabell (tabell 2) och baseras på uppgifter från InfoTorg.

Tabell 2. Stickprovskontroll av leverantörerna avseende seriositet.

Kontroller	Ja	Nej	Totalt
Är bolaget skatteregistrerat, d.v.s. finns F-skatt?	15*	0	15
Uppvisar bolaget något skuldsaldo, d.v.s. finns det några obetalda skatteskulder?	0	15	15
Uppvisar bolaget några betalningsanmärkingar?	0	15**	15
Uppvisar bolaget några förseningsavgifter/påminnelseavgifter?	0	15***	15

*En av leverantörerna som kommunen handlade med 2016-12-22, registrerades för F-skatt först 2017-01-12.

**Hos tre av leverantörerna har ansökan om betalningsföreläggande funnits under den granskade perioden, men sedan avskrivits.

***Hos tre av leverantörerna uppvisas förseningsavgift för tidigare period (år 2000, 2001 respektive 2014).

2.3. Förändring av leverantörsregistret

2.3.1. Iakttagelser

Ändringar av uppgifter i leverantörsregistret kan, liksom uppläggning av nya leverantörer, göras av en enskild person. Alla förändringar registreras i en förändringslogg där det framgår vem som ändrat samt vilket datum ändringen skett. Det är även möjligt att följa historiken för varje leverantörsrad.

Hela och delar av förändringsloggen går att radera, men skulle så ske syns istället den händelsen i loggen. Om någon raderar hela eller delar av förändringsloggen är det således möjligt att se vem som gjorde det, eftersom raderingen betraktas som en ny händelse i systemet och därmed loggas.

2.3.2. Verifiering

I samband med intervjun med redovisningsansvarig och e-handelssamordnare verifierades att det var möjligt att se förändringsloggarna samt följa historiken bakåt.

Däremot gör kommunen ingen regelbunden uppföljning av vilka förändringar som görs.

2.4. Dubletter i leverantörsregistret

Analysen av eventuella dubletter bland leverantörerna i leverantörsregistret syftar till att identifiera förekomsten av dubbelregistreringar av leverantörerna i leverantörsregistret. Dubbelregistrerade leverantörer är primärt en ordningsfråga för kommunen och kan till exempel försvåra uppföljningar av inköp. Det kan även innebära en risk för att dubbelfakturakontrollen i Inyett sätts ur spel.

2.4.1. Iakttagelser och verifiering

Håbo kommun har totalt 4 839 leverantörsnummer i sitt leverantörsregister per 2017-04-28. Leverantörsnumret består av en inledande siffra (t.ex. B för bankgiro och P för plusgiro) följt av ett nummer.

I analysen identifierades 832 dubletter baserat på organisationsnummer samt 339 dubletter baserat på leverantörsnamn. Förklaringen är att en leverantör kan ha flera bank-

och plusgiron. För varje bank- respektive plusgiro krävs en leverantörsrad, vilket innebär att en leverantör (leverantörsnamn) kan ha flera leverantörsnummer.

Analysen gav inte utslag på några dubletter när det gäller leverantörsnummer.

2.5. *Analys av felaktiga organisationsnummer i leverantörsregistret*

Följande framkom i analysen av leverantörsregistret avseende organisationsnummer:

- Merparten av leverantörerna (4 839 stycken) är registrerade med korrekt antal siffror i organisationsnumret. Det noteras att majoriteten av leverantörerna har siffrorna "01" tillagda i slutet av organisationsnumret, vilket beror på att det egentligen är momsregistreringsnumret som anges. Detta gäller dock inte för alla leverantörer, vilket skapar en inkonsekvens i hur organisationsnumret anges.
- Organisationsnummer saknas för 258 upplagda leverantörer. Majoriteten av dessa avser privatpersoner eller föreningar och är inte att betrakta som leverantörer. Det finns dock ett antal leverantörer (aktiebolag) som saknar organisationsnummer.
- 10 av leverantörerna är utländska, vilket medför att organisationsnumret avviker.
- 10 av leverantörerna (ej utländska) har felaktigt angivna organisationsnummer. Med felaktigt organisationsnummer menas att de inte är fullständiga alternativt inte korrekt angivna.

Det finns ingen rutin för städning eller genomgång av leverantörsregistret. Det innebär att det inte sker någon systematiskt genomgång av leverantörsregistret för att säkerställa att alla upplagda leverantörer har till exempel en angiven postadress, organisationsnummer eller uppdaterade bank- och plusgironummer.

Vid analysen av leverantörsregistret noteras att det finns flera leverantörer, som är aktiebolag, som saknar postadress eller organisationsnummer. Anledningen till detta härrör från tiden när kommunen bytte system till Proceedo. Enligt e-handelssamordnare och redovisningsansvarig innebar systembytet viss manuell handpåläggning då Proceedo krävde att momsregistreringsnumret och inte organisationsnumret angavs, vilket kan ha resulterat i vissa avvikelser.

2.6. *Bedömning*

Utifrån genomförd granskning av leverantörsregistret gör vi bedömningen att den interna kontrollen avseende hanteringen av leverantörsregistret i huvudsak är tillräcklig. Inom vissa områden bör den interna kontrollen stärkas. Bedömningen grundar sig på följande iakttagelser:

- Det finns upprättade rutiner för uppläggning av nya leverantörer, däribland rutin för seriositetskontroll. Det finns en begränsning i vem eller vilka som kan lägga upp nya leverantörer, totalt är det cirka tio personer som har den möjligheten.
- En enskild medarbetare kan lägga upp samt ändra leverantörsuppgifter i leverantörsregistret. Både upplägg respektive förändring av leverantörsuppgifter loggas

dock i en förändringslogg där det framgår vem som genomförde förändringen samt när (datum). Ingen regelbunden analys av leverantörsregistrets förändringslogg sker för att upptäcka felaktiga förändringar. Det krävs att organisationsnumret samt bank-/plusgirot kan matchas mellan leverantörsregistret och fakturan för att utbetalning ska kunna ske. Vid upplägg av nya leverantörer, oavsett om leverantören skickar e-faktura eller om deras fakturor skannas, måste man matcha fakturan i Proceedo med den nyupplagda leverantören. Vid detta moment kan man i teorin matcha fakturan mot fel leverantör. Det är dock inte möjligt att ändra någon information, till exempel bankgiro/plusgiro/kontonummer. Efter detta moment går fakturan vidare i fakturaflödet och godkänns av granskare och beslut-sattestant.

- Det krävs att organisationsnumret samt bank-/plusgirot kan matchas mellan leverantörsregistret och fakturan för att utbetalning ska kunna ske. Vid scannade fakturor som avser nya leverantörer är det dock möjligt att manuellt och medvetet matcha fel leverantör och skicka fakturan vidare till betalning. Detta är dock nödvändigt eftersom scannade fakturor kan scannas fel.
- Det finns ingen rutin för regelbunden städning eller genomgång av leverantörsregistret. Vid genomgång av leverantörsregistret noteras till exempel att det finns upplagda leverantörer (aktiebolag) utan angivna, eller felaktigt angivna, organisationsnummer. Flertalet leverantörer saknar även angiven postadress.
- Inga dubletter förekommer i kommunens leverantörsregister.
- En leverantör i leverantörsregistret som indikerats som blufföretag har inte spärats.

2.7. *Rekommendationer*

Utifrån genomförd granskning och gjorda bedömningar lämnar vi följande rekommendationer i syfte att stärka den interna kontrollen avseende hanteringen av leverantörsregistret:

- Inför rutin för regelbunden genomgång av leverantörsregistret i syfte att säkerställa att leverantörsregistret är fullständigt och innehåller korrekt angivna organisationsnummer.
- Undersök möjligheten att genomföra seriositetskontroller innan inköp över ett visst belopp görs från icke-ramavtalsupphandlade leverantörer, istället för att seriositetskontrollerna genomförs först när faktura ankommer. Genom Inyett finns möjlighet till en seriositetskontroll som kan genomföras både på dator och i mobilen på ett snabbt och effektivt sätt.

3. Leverantörsutbetalningar

3.1. Validering av data

I analyser och verifieringar av leverantörsutbetalningar använder vi verktyget Inyett som samlar in statistik kring de utbetalningar som Håbo kommun gör. Samtliga betalfiler från fakturasystemet Proceedo går via Inyett och kontrollen kan inte väljas bort. Även betalfiler som går från förssystem UEEDB (Ungdoms- och elevdatabasen) samt IST som avser köp av skolplatser går via Inyett. Försörjningsstöd som betalas ut via fil från systemet Treserva går inte via Inyett, men dessa utbetalningar ingår inte heller i denna granskning. Slutligen görs även ett fåtal manuella utbetalningar via kassan som inte går via Inyett.

Tabell 3. Fördelning av utbetalningar via Inyett 2016-01-01 till och med 2017-03-31.

	Antal, st	Andel %	Summa, tkr	Andel, %
Bankkonto	509	0,74 %	3 065	0,3 %
Bankgiro	44 195	64,64 %	727 713	75,3 %
Kontant	0	0,00 %	0	0,0 %
Plusgiro	23 668	34,62 %	235 772	24,4 %
Utland	0	0,00 %	0	0,0 %
Totalsumma	68 372	100 %	966 549	100 %

3.2. Processen för leverantörsutbetalningar

Samtliga av indikationerna som anges i bilaga 2 ingår i Inyetts bastjänst, däremot kräver några av indikationerna att vissa uppgifter registreras av kommunen (gäller t.ex. indikationen personbevakning som Håbo kommun valt att inte använda). Vid inloggning i Inyett finns även en sammanställning av alla indikationer som kommunen fått och det finns även möjlighet att dokumentera vilka åtgärder som vidtagits för respektive indikation. Kommunen har dock inte utnyttjat denna dokumentationsmöjlighet.

Varje förmiddag skickas betalfilen iväg för utbetalning nästkommande vardag. Innan filen skickas iväg matchas den avseende debet och kredit och stoppas om differens finns. Därefter skapas ett betalningsuppdrag till banken samtidigt som en identisk fil per automatik sänds iväg till Inyett.

Huvudansvaret inom kommunen för leverantörsfakturor och analys i Inyett har e-handelssamordnaren. Det är e-handelssamordnaren som har ansvaret för att kontrollera och vidta åtgärder vid indikationer när en betalningsfil gått iväg och Inyett genomfört kontrollen.

3.2.1. Manuella utbetalningar

Manuella utbetalningar kan till exempel avse återbetalningar av dubbelbetalningar av kundfakturer, enstaka löneutbetalningar, handkassar till verksamheter eller i de fall fakturan inte går att scannas, t.ex. fakturer från KPA Pension. Även utlandsbetalningar går genom kassan som en manuell utbetalning.

Vid manuella utbetalningar behövs ett underlag där två i förening skriver på utanordning, en av dessa personer ska vara närmaste chef. Underlaget lämnas därefter till ekonomiadministratör med ansvar för kassan som hanterar underlaget. Signering av den manuella utbetalningen (betalningsuppdraget) i banken utförs av två i förening. När utbetalningen syns på kontoutdraget bokförs händelsen.

Varje månad genomförs en intern kontroll där underlaget för tio stycken manuella utbetalningar kontrolleras. Internkontrollen dokumenteras. PwC har tagit del av dokumentationen för kontrollerna som genomförts avseende januari-mars 2017. Av de totalt 30 underlagen har 29 stycken kontrollerats utan anmärkning. Ett underlag har fått anmärkningen att granskningsattest saknas.

3.3. Dubbla utbetalningar

Vi har som en del av granskningen använt oss av Inyett för att identifiera eventuella dubbla utbetalningar. Sådana indikeras då samma OCR-nummer, belopp och datum förekommer i en utbetalning.

I analysen upptäcktes inga felaktiga dubbla utbetalningar som gjorts under perioden 1 januari 2016 – 31 mars 2017.

3.4. Utbetalningar till eventuella bluffföretag

3.4.1. Iakttagelser

Kommunens e-handelssamordnare förklarar att kommunen tar hjälp av Förenade Bolag och deras varningslista för att förhindra handel med bluffföretag. När en indikation om bluff visas i Inyett tar kommunen kontakt med Förenade Bolag och lämnar över den information som finns. Kommunen betalar inte dessa fakturer utan överlämnar ärendet i sin helhet till Förenade Bolag.

Vid indikation om bluff i Inyett tas även kontakt med medarbetaren som lagt beställningen, bland annat informeras om att inga affärer ska göras med den aktuella leverantören och att kontakt med Förenade Bolag har tagits. Enligt de intervjuade är incidenter med bluffföretag vanligare under semestertider, såsom jul och sommar. I förebyggande syfte går därför information om oseriösa leverantörer inför sommaren ut till vikarierande arbetare som täcker upp för ordinarie anställda.

3.4.2. Verifiering

Inom ramen för granskningen har vi kontrollerat om kommunen gjort utbetalningar till bluffföretag. Kommunen har vid tre tillfällen under granskningsperioden erhållit indikationer om att utbetalning till bluffföretag är på väg att ske.

I det första fallet har anställd på kommunen, enligt uppgift från e-handelssamordnare, blivit lurad att beställa varor till rabatterat pris. Varorna togs emot och fakturan bestreds

inte, vilket är en avvikelse mot gällande rutiner. Vid indikation i Inyett om utbetalning till bluffföretag ska fakturan bestridas och kontakt tas med Förenade Bolag. I detta fall betalades fakturan.

I det andra fallet matchades en faktura mot fel leverantör, vilket uppges bero på den mänskliga faktorn. Det finns två sätt att matcha leverantörer i Proceedo. Det ena alternativet är att söka fram en leverantör för att sedan matcha. Det kan finnas fler leverantörer som stämmer in på sökordet, och risk för felmatchning finns. Det andra alternativet är att matcha fakturan direkt mot leverantören i fakturaläget. Enligt rutinerna ska det senare alternativet användas. I detta fall var den felmatchade leverantören ett bluffföretag. Betalningen stoppades och betalades ut via kassan till rätt leverantör.

Den tredje fakturan avsåg annons/rekrytering via Rekryterings Gruppen (som är ett namn som bluffföretaget Par-Vis Consulting AB har kapat). Fakturan betalades inte. Kommunen hade fakturan under utredning i väntan på kredit. När kredit mottogs godkändes både debet och kredit samtidigt. Händelsen är även rapporterad i enlighet med gällande rutin till Förenade Bolag. När fakturan inkom (2016-09-21) fanns inte bolaget med på Svensk Handels varningslista, utan varningen på listan publicerades först 2016-09-28.

3.5. Utbetalningar till företag utan F-skatt

3.5.1. Iakttagelser

Under intervjun framkommer att en utredning görs för vart och ett av fallen då Inyett indikerar att F-skatt saknas. Vid behov kopplas Skatteverket in som stöttning i bedömningen av huruvida F-skatt är ett krav för den aktuella leverantören. De intervjuade uppger att det oftast finns en godtagbar orsak till att F-skatt saknas och att fakturan i annat fall inte betalas. Enheten som lagt beställningen kontaktas i det senare fallet och uppmanas att inte fortsätta handla med leverantören framöver.

3.5.2. Verifiering

Av kontrollen framgår att kommunen gjort tio stycken utbetalningar till företag som saknar F-skatt. I fem av fallen rör det sig dock om beställningar av varor, vilket innebär att avsaknaden av F-skatt kan accepteras.

Av resterande fem indikationer var en indikation felaktig, dvs. leverantören hade F-skatt vid tiden för betalning. Två av indikationerna avser köp av vård och omsorg där F-skatt inte behövs. Den sista indikationen avser köp från ett bolag (dotterbolag) där endast moderbolaget har F-skatt. Det är inte dokumenterat varför utbetalningen skedde till ett bolag utan F-skatt. Redovisningsansvarig och e-handelssamordnare uppger att det på grund av att utbetalningen skett i semestertider inte vidtagits någon åtgärd.

3.6. Utbetalningar till utlandet

Håbo kommun har under perioden 2016-01-01 till och med 2017-03-31 inte genomfört några utlandsbetalningar som utbetalats genom Proceedo. Vid intervjun framkommer att Proceedo endast kan hantera svensk valuta och att rutinen är att samtliga utlandsbetalningar i annan valuta än svenska kronor ska göras genom kassan. Betalning till utländska leverantörer där betalningen sker i svenska kronor till svenskt gironummer går dock på fil

i Proceedo. I leverantörsregistret finns det till exempel tio utländska leverantörer upplagda.

Endast ett fåtal utlandsbetalningar uppges ha genomförts under den granskade perioden. Utbetalningar till utlandet kan till exempel avse avgift för marknadshandel eller vid anlitande av en artist i utlandet.

3.7. Utbetalningar till bankkonton

Utöver bank- och plusgiron kan en leverantör använda sig av bankkonton för betalning av fakturan. Nackdelen med bankkonton för kommunen är dock att kommunen inte kan se vem som äger bankkontot på grund av banksekretessen, vilket försvårar uppföljningen vid till exempel en felaktig leverantörsutbetalning.

Av tabell 3 framgår att 509 stycken utbetalningar under perioden januari 2016 – mars 2017, gjorts till bankkonton. Utbetalningarna uppgår totalt till 3 065 tkr. Utbetalning till bankkonto sker i de fall då leverantören uppgivit ett bankkonto för betalning. Fakturan och leverantören kontrolleras på samma sätt som om det vore ett bank- eller plusgiro.

3.7.1. Verifiering

Inom ramen för granskningen har 20 stycken av de utbetalningar som under den granskade perioden genomförts till bankkonton, följts upp. Syftet har varit att verifiera att utbetalningar skett till seriösa leverantörer. Utbetalningarna har gjorts till 20 stycken olika mottagare. Mottagarna är enligt Proceedo 17 stycken personer, ett aktiebolag, en enskild firma samt ett parti.

I uppföljningen har vi erhållit rimliga förklaringar till samtliga utbetalningar, bl.a. avser flertalet av utbetalningarna reseersättning och vårdnads- och inackorderingsbidrag. Andra utbetalningar avser ersättning för musikarrangemang och föredrag samt partistöd till politiska partier. Inga avvikelser har noterats.

3.8. Attest av fakturor

3.8.1. Iakttagelser

Attest sker i huvudsak enligt tvåhandsprincipen, av en granskare och en eller flera attestanter. Flera attestanter förekommer i de fall fakturan belastar flera kontoslag. Det finns upprättade attestförteckningar samt attestreglemente.

Av Håbo kommuns attestreglemente framgår att huvudregeln är att ingen enskild person hanterar en transaktion själv i alla led. Det framgår också att attest ska ske innan varje transaktion genomförs och att dess två steg innebär att attestant kontrollerar mot underlag, beställning samt beslut och villkor, och att granskare kontrollerar mot leverans, prestation och uträkning.

3.8.2. Verifiering

Vi har inom ramen för granskningen kontrollerat att attest skett på korrekt sätt avseende attestants behörighet och att eventuell vidaredelegering varit tillåten. 38 fakturor har granskats och utfallet framgår av tabellen nedan.

Tabell 4. Resultat från attestkontroll.

	Jan-dec 2016	Jan-mars 2017	Totalt
Attestanter återfinns i attestförteckning för perioden	30	8	38
Attestanter återfinns inte i attestförteckning för perioden	0	0	0
Totalt	30	8	38

För en faktura finns inte attestant angiven i Proceedo. Detta beror på att det rör sig om en periodisk faktura som är uppsatt på ett automatiskt gransknings- och attestflöde enligt rutin. Vid automatiserad hantering matchas fakturan mot i förväg uppsatta krav som är specifika för varje debitering. Attest av automatiskt hanterade fakturor sker med ett mejl som underlag, vilket sparas i elektronisk form hos upphandlingsenheten. Vi har tagit del av kommunens rutiner för automatisk hantering av fakturor, samt ovan nämnt underlag för attest.

Fyra av fakturorna i stickprovet hade attesterats av en annan person än den tilltänkta attestanten. För dessa har en kompletterande kontroll gjorts av att delegeringen varit korrekt. Denna kontroll visade att det för två av delegeringarna finns underlag som intygar att personen som attesterat fakturan istället för den tilltänkta attestanten haft befogenhet att göra så. För två av delegeringarna har inte underlag kunnat tas fram på att delegering varit tillåten. Anledningen är att de inblandade medarbetarna avslutat sin tjänst i Håbo kommun och att historiken därmed inte går att plocka fram. Det är dock systemmässigt omöjligt att attestera i någon annans namn om vidaredelegering inte har skett i systemet.

Tabell 5. Resultat från kontroll av vidaredelegering.

	Jan-dec 2016	Jan-mars 2017	Totalt
Attest har delegerats och underlag finns	2	0	2
Attest har delegerats men underlag saknas	2	0	2
Totalt	4	0	4

3.9. Betalningsmoral

Med betalningsmoral avses förhållandet mellan förfalldatum och betalningsdatum. Om Håbo kommun betalar sina fakturor innan förfalldatum påverkas kommunens kassaflöde negativt samtidigt som risken för påminnelseavgifter och dröjsmålsränta uppstår om betalning sker efter förfalldatum. Grundprincipen torde därför vara att betalningsdatum ska sammanfalla med förfalldatum.

3.9.1. Iakttagelser

I Håbo kommuns fakturahanteringssystem Proceedo betalas fakturan automatiskt på förfallodatumet om den skickas för betalning innan förfallodatum. Skickas fakturan istället för betalning efter förfallodatumet, betalas fakturan två bankdagar senare.

En faktura ligger hos granskaren i tio dagar innan den eskalerar till granskarens chef. Därefter sker eskalering till nästa nivå, och information om att fakturan är obetald hamnar till slut hos kommundirektören. Utöver eskalering finns även möjlighet att skicka ut påminnelsemejl. På begäran av chef kan påminnelsemejl skickas ut till attestanterna och som, till skillnad från övriga informationsmejl från Proceedo, inte går att välja bort.

Den vanligaste orsaken till att betalningar inte görs i tid, beror enligt uppgift från kommunens e-handelssamordnare på att fakturan i fråga är under utredning då det råder misstanke om bluff eller liknande. Håbo kommun har en rutin där förklarande kommentar kring vad utredningen avser krävs för fakturor som markerats vara under utredning i Proceedo. Saknas sådan kommentar skickas istället ett påminnelsemejl där det framgår att fakturan måste attesteras omgående för att betalning ska göras.

Under år 2016 skedde cirka 53 300 stycken utbetalningar (transaktioner) enligt Inyett. Av dessa betalades 1 889 stycken (3,5 procent) för sent. Detta var en förbättring jämfört med år 2015 då 5,2 procent av fakturorna betalades för sent. Under mars år 2017 betalade Håbo kommun 14 226 stycken fakturor, varav 279 stycken (2 procent) efter förfallodatum. Redovisningsansvarig har utrett anledningarna till att de 279 för sent betalda fakturorna inte betalats i tid. 167 stycken är betalda mindre än 10 dagar för sent och sedan ingen hänsyn tagits till helgdagar eller eftersläpning i filinläsningen har man valt att bortse från dessa. Av de återstående 112 fakturorna saknas anledning till förseningen för 53 stycken fakturor. För resterande 59 fakturor har en förklaring lämnats till den försenade betalningen, där den mest frekvent förekommande anledningen är att förfallodatumet inträffat före datumet för mottagande av fakturan. Andra förklaringar som förekommer är att kommunen inväntar kreditfaktura och därför avvaktat betalning samt att mottagen faktura varit felaktig och att ny faktura begärts.

Vi har från statistik genererad av ekonomisystemleverantören Visma även kunnat utläsa att den genomsnittliga tiden en e-faktura befinner sig i kommunens fakturaflöde innan den är redo för betalning är 5,3 dagar. Motsvarande tid för scannade fakturor är 7 dagar.

3.9.2. Verifiering

Inom ramen för granskningen har vi kontrollerat betalningsdatum i förhållande till förfallodatum för 58 fakturor med förfallodatum under perioden januari 2016-mars 2017. Utfallet framgår av tabellen nedan.

Tabell 6. Resultat från kontroll av betalningsmoral.

	Jan-dec 2016	Jan-mars 2017	Totalt
Betalda på förfallodatum	37	17	54
Betalda efter förfallodatum	3	1	4
Totalt	40	18	58

De för sent betalda fakturorna utgör 6,90 procent av de stickprovsgranskade fakturorna och har i snitt betalats 14,5 dagar efter förfallodatum.

3.10. Bedömning

Utifrån genomförd granskning av leverantörsutbetalningar gör vi bedömningen att den interna kontrollen avseende leverantörsutbetalningar är tillräcklig. Bedömningen grundar sig på nedanstående bedömningar mot kontrollmålen.

Vi bedömer att leverantörsutbetalningar sker till seriösa leverantörer. Bedömningen grundar sig på följande iakttagelser:

- Rutinerna för hantering av fakturor från bluffföretag bedöms vara goda. Granskningen har upptäckt ett fall där kommunen handlat med ett bluffföretag, men där åtgärder i efterhand vidtagits (spärrat leverantören i leverantörsregistret).
- Kommunen utreder alla indikationer på att F-skatt saknas. I de flesta fall visar det sig att godtagbar förklaring finns till att F-skatt saknas. I övriga fall betalas inte fakturan, utan istället informeras berörda medarbetare om händelsen och uppmanas att inte handla med leverantören igen. Under granskningen har ett fall upptäckts där betalnings skett till leverantör som saknade F-skatt trots att sådan borde finnas.
- Utlandsbetalningar i annan valuta än svenska kronor görs endast mycket sällan och då via kassan. Eftersom fakturahanteringssystemet inte tillåter annan valuta än svenska kronor bedömer vi att detta förfarande är rimligt.
- Inga avvikelser noterades i uppföljningen av bankkontoutbetalningar.

Vi bedömer att leverantörsutbetalningar sker på ett korrekt sätt. Bedömningen grundar sig på följande iakttagelser:

- Inga felaktiga dubbla utbetalningar till leverantörer har gjorts.
- Vid analys av utbetalningar framkom att förteckning som intygar attestants behörighet funnits för samtliga 38 kontrollerade fakturor. För två av de fyra fakturor som delegerats till annan attestant kunde underlag uppvisas på att delegeringen skett korrekt. För de övriga två kunde inte historiken plockas fram då de berörda medarbetarna avslutat sin anställning i kommunen. Det är dock systemmässigt omöjligt att attestera i någon annans namn om vidaredelegering inte har skett i systemet.

Vi bedömer att kommunen har en hög grad av betalningsmoral. Bedömningen grundar sig på följande iakttagelser:

- År 2016 betalades cirka 3,5 procent av fakturorna för sent, vilket är en förbättring jämfört med år 2015. En ytterligare förbättring har också konstaterats mellan år 2016 och 2017 års tre första månader då endast 2 procent av fakturorna betalades för sent.

- Kommunen har ett utarbetat internt system för påminnelse av att attestera fakturor så att betalning kan ske. Den genomsnittliga tiden en e-faktura befinner sig i kommunens fakturaflöde innan den är redo för betalning är 5,3 dagar. Motsvarande tid för scannade fakturor är 7 dagar.
- Ekonomienheten håller sig uppdaterad om statistik avseende betalningsmoral och följer upp de fakturor som betalats för sent för att kartlägga vad de försenade betalningarna beror på.

3.11. Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning och gjorda bedömningar lämnar vi följande rekommendationer i syfte att stärka den interna kontrollen avseende leverantörsutbetalningar:

- Inför certifierade beställare i syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen vid inköp.
- Eftersom kommunen inte kan kontrollera vem som är innehavare av ett bankkonto, till exempel vid betalning till fel bankkontonummer, rekommenderar vi kommunen att upprätta riktlinjer för utbetalning till bankkonto i syfte att minska antalet leverantörer med bankkontonummer. När det gäller utbetalning till privatpersoner behöver bankkontobetaling naturligtvis användas.

2017-09-01

Henrik Fagerlind
Uppdragsledare

Fredrik Birkeland
Projektledare

Bilaga 1: Granskad dokumentation

1. Rutinbeskrivningar:

- Daglig rutin för leverantörsreskontran
- Import – Avstämning – Betalning
- Import av betalfiler från Proceedo till reskontran
- Rätta fel i Proceedofiler
- Daglig avstämning av leverantörsreskontran
- Skicka beställningsuppdrag
- Signera betalfiler på banken
- Lägga upp ny leverantör
- Upplägg av ny leverantör
- Matcha faktura mot nyupplagd leverantör
- Hantering av varningar
- Inyett Manual

2. Attestreglemente och attestförteckningar

3. Leverantörsregister per 2017-04-28

4. Leverantörsreskontra 2016

Bilaga 2: Indikationer i Inyett

Indikation	Indikationsförklaring
Avvikande	Indikation om att betalningsbelopp till viss leverantör avviker från sitt normala betalmönster
Bluff	Indikation om man betalat till ett registrerat bluffbolag
Dubblett	Indikation om att tjänsten upptäckt att ni betalat samma OCR, samma belopp och samma dag.
OCR Plus	Indikation om att tjänsten upptäckt att ni betalat samma OCR, nästan samma belopp inom 60 dagar
F-Skatt	Indikation om att tjänsten upptäckt att ni betalat samma OCR, nästan samma belopp inom 60 dagar
F-Skatt Övrigt	Indikation om att man betalat till en stiftelse, ekonomisk förening, ideell förening som ej är registrerade för F-skatt
Inaktiv	Indikation om att man betalat till ett inaktivt gironummer
Limit	Indikation om att man betalat över ett limitbelopp till en betaltyp alternativt till ett specifikt gironummer.
Limit avtal	Indikation om att man de senaste 12, rullande, månaderna betalat över X kr till en leverantör som ej är en avtalsleverantör.
OCR dubblett	Indikation om att tjänsten upptäckt att ni betalat samma OCR, samma belopp inom 60 dagar
Dubblett minus	Indikation om att man betalat samma leverantör, samma belopp och samma dag
Personbevakning	Indikation om att man betalat till ett bolag där en bevakad person är med i styrelsen
Rating	Indikation om att man betalat till en leverantör med skulder hos Kronofogden alternativt gått i konkurs, fusion eller rekonstruktion
Valuta	Indikation om att man betalat olika valutor till en och samma leverantör

